

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2. Vtrum institutio sacramentorum sit solum a Deo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

in sacramento & ministro: sicut in verbis & rebus, ea ratio est: quia minister non est nisi in necessitate requisitus ad perfectionem sacramenti concurrat. Omnibus autem requisitis ad perfectionem sacramenti, minor principale agens, quod est Deus, ut partialibus concurrentibus ad perfectendum sacramentum unum: quod est in eis ut partialibus cum cunctis ad perfectionem instrumentum unum: in uno vero instrumentum, quod est, quod requiritur partialia, una eademque perfecta instrumenta-
 In responsione ad secundum, dubium occurrit, an gratia interior gradus comprehendatur sub annexis, quæ per deotionem ministri impetrari possunt recipienti sacramenti. Et est ratio dubii: quia si comprehenditur sub annexis, sequitur precedentia verba literæ (scilicet effectus sacramenti non datur melior per meliorem ministrum) esse falsam, quoniam si ex deotione ministri, intentione gratia datur, ut dicitur, uel absolute, constat quod melior effectus datur per meliorem ministrum, cum gratia ipsa sit effectus sacramenti. In oppositum autem est, quod si nulla ratio apparet, quare alia dona Dei possunt habere rationem annexi impetrabilis per deotionem ministri, & maioris gratia non possit habere rationem annexi huiusmodi. Potest enim deus minister hoc sicut & alia a diuine misericordie largitate impetrare.
 Ad hoc dicitur, quod cum minister sacramenti non sit deotionis conditionis ministrando sacramentum, quam non ministrat, & similiter recipiens non sit ex receptione deotionis conditionis, nec diuina largitas ex hoc quod impeditur sacramentum accipi, consequens est, ut possit

hierat. ergo videtur quod non solum Deus, sed etiam ministri ecclesie interior operentur ad sacramenti effectum.

¶ 2 Præterea. In collatione sacramentorum, quædam orationum suffragia proponuntur: sed orationes iustorum sunt magis apud Deum exaudibiles, quam quorumcumque, secundum illud Ioan. 9. Si quis Dei cultor est, & uoluntatem eius facit, hunc Deus exaudit. ergo videtur quod maior effectum sacramenti consequatur ille, qui recipit ipsum a bono ministro. sic ergo & minister aliquid operatur ad interiorum effectum, & non solum Deus.

¶ 3 Præterea. Dignior est homo, quam res inanimata: sed res inanimata aliquid operatur ad interiorum effectum: nam aqua corpus tangit, & cor abluit, ut Augustinus* dicit super Ioan. ergo homo aliquid operatur ad interiorum effectum sacramenti, & non solum Deus.

SED CONTRA est, quod dicitur Romano. 8. Deus est qui iustificat. Cum ergo interior effectus omnium sacramentorum sit iustificatio, videtur quod solum Deus operetur interiorum effectum sacramenti.

RESPONDEO. Dicendum, quod operari aliquem effectum, contingit dupliciter, uno modo per modum principalis agentis: alio modo per modum instrumenti. Primo igitur modo, solum Deus operatur interiorum effectum sacramenti: tum, quia solum Deus illabitur animæ, in qua sacramenti effectus existit, ubi non est, tunc, quia gratia quæ est interior sacramenti effectus, est a solo Deo, ut in secunda parte dictum est.*

Character etiam, qui est interior quorundam sacramentorum effectus, est virtus instrumentalis, quæ manat a principali agente, quod est Deus: secundo autem modo, homo potest operari ad interiorum effectum sacramenti, in quantum operatur per modum ministri. nam eadem ratio est ministri, & instrumenti: utriusque enim actio exterius adhibetur: sed sortitur effectum interiorum ex virtute principalis agentis, quod est Deus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod purgatio, secundum quod attribuitur ministris ecclesie non est a peccato: sed dicuntur diaconi purgare, in quantum uel im-

mundos eiciunt a cœtu fidelium: uel eos sacris admonitionibus disponunt ad sacramentorum receptionem. Similiter etiam sacerdotes illuminare dicuntur sacramentum populum, non quidem gratiam infundendo, sed sacramenta gratie tradendo, ut patet per Dionysium* ibidem.

AD SECUNDUM dicendum, quod orationes quæ dicuntur in sacramentorum collatione, proponuntur Deo, non ex parte singularis personæ, sed ex parte totius ecclesie, cuius preces sunt apud Deum exaudibiles, secundum illud Matth. 18. si duo ex uobis cõfenserint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis a patre meo. Nihil tamen prohibet, quin deuotio uiri iusti, ad hoc aliquid operetur: illud tamen quod est sacramenti effectus, non impetratur oratione ecclesie uel ministri, sed ex merito passionis Christi, cuius uirtus operatur in sacramentis, ut dictum est.* unde

Effectus sacramenti non datur melior per meliorem ministrum. Aliquid tamen annexum impetrari potest recipienti sacramentum, per deuotionem ministri: nec tamen minister illud operatur, sed impetrat operandum a Deo.

AD TERTIUM dicendum, quod res inanimata non operantur aliquid ad interiorum effectum, nisi instrumentaliter, ut dictum est.* Et similiter homines non operantur ad sacramentorum effectum, nisi per modum ministri, ut dictum est.

ARTICVLVS II.

Utrum sacramenta sint solum ex institutione diuina.

AD SECUNDUM sic procedit. Videtur, quod sacramenta non sint solum ex institutione diuina. Ea enim quæ sunt diuinitus instituta, traduntur nobis in sacra scriptura, sed quædam aguntur in sacramentis, de quibus nulla fit mentio in sacra scriptura, puta de criminate quo homines confirmantur, & de oleo, quo sacerdotes inunguntur, & de multis aliis rariis uerbis quam factis, quibus utimur in sacramentis. non ergo sacramenta sunt solum ex institutione diuina.

¶ 2 Præterea. Sacramenta sunt quædam signa: res autem sensibiles naturaliter quædam significant, nec potest dici quod Deus qui-

minister impetrare maiorem gratiam recipienti sacramentum, quam sit illa quæ regulariter per sacramentum datur, aut quæ illi seclusa ministri deuotione daretur, sicut posset eandem maiorem gratiam extra ministerium sacramenti impetrare, ac per hoc maioritas gratie potest habere rationem annexi impetrabilis ex ministri deuotione. Nec propterea sequitur, quod maior seu melior effectus sacramenti datur per meliorem ministrum: quoniam maioritas illa impetrata non haberet rationem effectus sacramenti, sed rationem annexi effectui sacramenti, & esset effectus a solo Deo concomitantem ad sacramentum, impetratus ex deuotione ministri.

Loco citato in arg.

Q. 62. art. 9.

Super Questionis sexagesimæ quartæ articulum secundum.

Titulus clarus est.

In corpore una conclusio, solum deus est sacramentorum institutor. Probatur, uirtus sacramenti est ab institutore sacramenti: sed uirtus sacramenti est a solo Deo, ergo solum Deus est sacramentorum institutor. Maior probatur: instrumentum habet uirtutem a principali agente: sacramentum est instrumentum ad spirituales effectus, & principale agens respectu sacramenti, non est uirtus tantum sacramentum, sed instituit ipsum, ergo uirtus sacramenti est ab institute ipso. Processus totus est clarus. Et secunda pars minoris istius prolylogismi declaratur in litera, dicitur inueniendus duplex agens respectu sacramenti, & ex exclusione unius membri, scilicet agentis per modum uirtutis inferatur reliquum, scilicet agens instituentem, esse agens principale, ac per hoc a quo est uirtus sacramenti.

In corp. art. ibid.

4. dist. 3. q. 1. ar. 1. c. 2. cor. Et dist. 5. q. 1. ar. 1.

¶ Nota

D. 4. P. 2. q. 1. art. 1.

fra. art. 1. c. 4. dist. 5. q. 1. ar. 1.

¶ Nota hic, quod hæc ratio directe, & formaliter licet non æstimer a negantibus uirtutes in sacramentis, æquialiter tamen hæc ratio omnes conuincit, confidentes sacramenta conferre gratiam siue per uirtutem in eis, siue per diuinam assistentiam solam, quoniam par est ratio de uirtute instrumenti, si ponatur uis aliqua in eo, & si ponatur absque huiusmodi uis efficax, quia efficacia instrumenti ad huiusmodi spirituales effectus non nisi a Deo, non nisi ab instrumente signum illud esse potest: quãdoquidem a ministro uirtute solum, constat esse non posse: quia minister tantum est, ut in litera dicitur,

Lib. 21. ca. 6. parum ante med. 10. 5.

Art. 1. pr. Et q. 63. arti. 1. & 5.

Art. 1. pr. ce.

Lib. 1. de færa. p. 1. ca. 1.

Alia 216. 1100.

busdam significationibus delectetur, & non aliis: quia ipse omnia quæ fecit, approbat. Hoc autem proprium uidetur esse demonum, ut quibusdam signis ad aliquid alliciantur: dicit enim August. * 21. de Ciuitat. Dei: illiciantur demones per creaturas, quas non ipsi, sed Deus condidit, delectabilibus pro sua diuersitate diuersis, non ut animalia cibis, sed ut spiritus signis. non ergo uidetur quod sacramenta indigeant esse ex institutione diuina.

¶ 3 Præter. Apostoli uicem Dei gesserunt in terris: unde apostolus dicit secunda ad Corinth. 2. nam & ego quod donauit, si quid donauit propter nos in persona Christi, id est ac si ipse Christus donasset. sic ergo uidetur quod Apostoli & eorum successores possint noua sacramenta instituire.

SED CONTRA est, quod ille instituit aliquid, qui dat ei robur & uirtutem, sicut patet de institutoribus legum: sed uirtus sacramenti est a solo Deo, ut patet ex prædictis. ergo solus Deus potest instituire sacramentum.

RESPON. Dicendum, quod (sicut ex supra dictis patet) sacramenta instrumentaliter operantur ad spirituales effectus: instrumentum autem habet uirtutem a principali agente. Agens autem respectu sacramenti est duplex, scilicet instituens sacramentum, & utens sacramento instituto applicando scilicet ipsum ad inducendum effectum. Virtus autem sacramenti non potest esse ab eo, qui utitur sacramento: quia non operatur nisi per modum ministerij: unde relinquitur, quod uirtus sacramenti sit ab eo, qui instituit sacramentum. Cum igitur uirtus sacramenti sit a solo Deo, consequens est quod solus Deus sit sacramentorum institutor.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod illa, quæ aguntur in sacramentis per homines instituta, non sunt de necessitate sacramenti: sed ad quandam solennitatem, quæ adhibetur sacramentis, ad excitandam deuotionem & reuerentiam in his, qui sacramenta suscipiunt. Ea uero, quæ sunt de necessitate sacramenti, ab ipso Christo instituta sunt, qui est Deus & homo. & licet non sint omnia tradita in scripturis, habet tamen ea ecclesia ex familiari Apostolorum traditione, sicut Apostolus dicit primæ ad Cor. 11. Cetera cum uenero, disponam.

AD SECUNDVM dicendum, quod res sensibiles aptitudinem quandam habent ad significandum spirituales effectus ex sui natura: sed ista aptitudo determinatur ad specialem significationem ex institutione diuina, & hoc est quod Hugo * de sancto Vic. dicit, quod sacramentum ex institutione significat. Prælegit tamen Deus quasdam res aliis ad significationes sacramentales, non quia ad eas contrahatur eius * effectus, sed ut sit euenientior significatio.

AD TERTIVM dicendum, quod Apostoli, & eorum successores, sunt uicarii Dei, quantum ad regimen ecclesiæ. constituta per fidem & fidei sacramenta: unde sicut non licet eis constituere aliam ecclesiam, ita non licet eis tradere aliam fidem, neque institue-

re alia sacramenta. sed per sacramenta, quæ de latere Christi pendentes in cruce fluxerunt, dicitur esse fabricata ecclesia Christi.

ARTICVLVS III.

¶ Super Questionis sexagesimæ quartæ articulum tertium.

¶ *Utrum Christus, secundum quod homo, habuerit potestatem operandi interiorum effectum sacramentorum.*

Tulius clams est.

In corpore uera est conclusio, habens tres partes: Christus, inquantum Deus, habet potestatem auctoritatis in sacramentis: inquantum uero homo, habet potestatem ministerij principalis, siue potestatem excellentiæ, consistentem in quantum. Conclusio hæc, quia de potestate loquitur (de qua questum est in titulo) & potestatis per actum cognoscitur: ideo ab operatione in litera manifestatur. Et quo ad primam quidem partem, quia Deus auctoritate operatur: quo ad secundam uero, quia Christus, secundum quod homo, operatur in sacramentis meritorie, & efficienter: quod probatur, quia passio Christi est causa iustificationis nostre meritorie & efficienter. Et hoc ultimum declaratur, quod non effectiue principaliter, sed per modum instrumenti, non cuiuscumque, sed conuenienti diminitati in persona: & propterea principalem, & causalitatem obtinentis respectu extrinsecorum: puta ministeriorum ecclesiæ, & sacramentorum. Tertia autem pars conclusionis probatur manifestando illa quatuor (quæ sunt meritum, nomen, institutio, & independentia) & probando singula propriis rationibus, ex cepto primo, quod tractatum fuit in quinto articulo q. 63.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod Christus, secundum quod homo, habuerit potestatem operandi interiorum effectum sacramentorum. Dicit enim Ioan. Baptista, ut habetur Ioan. 1. Qui me misit baptizare in aqua, ille mihi dixit: super quem uideris Spiritum descendentem, & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto: sed baptizare in Spiritu sancto est interior gratiam Spiritu sancti conferre. Spiritu sanctus autem descendit super Christum, inquantum homo, non inquantum Deus: quia sic ipse dat Spiritum sanctum ergo uidetur quod Christus secundum quod homo, habuerit potestatem, interiorum effectum sacramentorum causandi.

¶ 2 Præterea. Matth. 9. Dominus dicit, Sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata sed remissio peccatorum est interior effectus sacramenti. ergo uidetur quod Christus, secundum quod homo, interiorum effectum sacramentorum operetur.

¶ 2 Præterea. Institutio sacramentorum pertinet ad eum, qui tamquam principale agens operatur ad interiorum sacramenti effectum: manifestum est autem, quod Christus sacramenta instituit. ergo ipse est, qui interiorum operatur sacramentorum effectum.

¶ 4 Præterea. Nullus potest sine sacramento effectum sacramenti conferre, nisi propria uirtute sacramenti effectum operetur: sed Christus sine sacramento contulit sacramenti effectum, ut patet in Magdalena, cui dixit, Dimittitur tibi peccata. ergo uidetur quod Christus, secundum quod homo, operetur interiorum sacramenti effectum.

¶ 5 Præterea. Illud, in cuius uirtute sacramentum operatur, est principale agens ad interiorum effectum: sed sacramenta habent uirtutem ex passione Christi, & inuocatione nominis eius, secundum illud primæ ad Cor. 1. Nūquid Paulus pro nobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis? ergo Christus inquantum homo, operatur interiorum effectum sacramenti.

SED